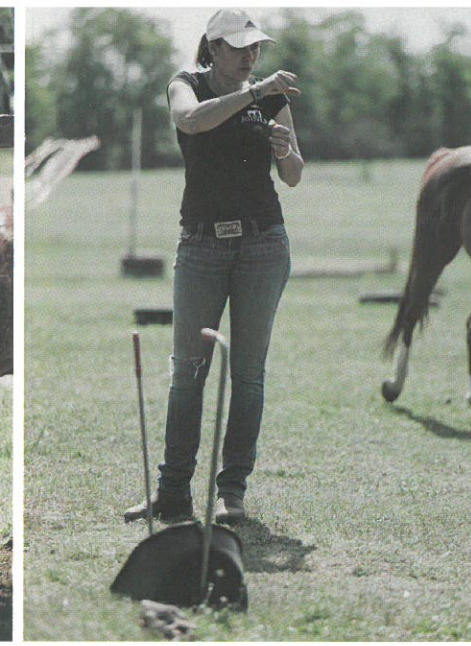

A januári Pegazusban megjelent cikkben a lovak azon tulajdonságairól és adottságairól volt szó, amelyeket a lóval foglalkozó embereknek ismerniük kell ahhoz, hogy „lószerűen” tudjanak kommunikálni. Ahhoz, hogy megfelelően tudjunk a Monty Roberts-módszerrel kommunikálni a lovakkal, emellé meg kell ismernünk az anatómiai adottságaikat is.

FOTÓ: MÓNOS GÁBOR

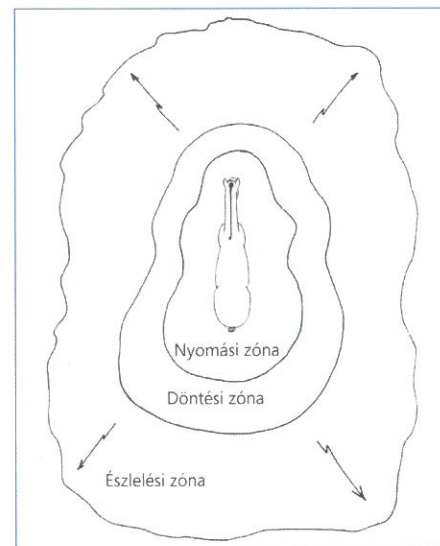

A LOVAK VISELKEDÉSÉNEK MEGÉRTÉSE 2.

A lovak körül alapvetően három különböző érzékelési zónát különböztetünk meg (lásd a rajzon). A legkülső zóna az úgynevezett észlelési zóna. Ebben a ló észleli a környezetéből érkező, rá ható nyomást, például az ember közeledését, de nem mutat semmilyen hirtelen reakciót. Az érzékelt ingert tárolja a memóriájában, hogy később fel tudja használni.

A középső zónát döntési zónának nevezzük. Ebben a zónában a nyomás már nem hagyható figyelmen kívül. A ló ilyenkor a várakozó álláspont és a menekülés között dönt. A reakciója attól függ, hogy mennyire érzi fenyegetve magát, milyen tapasztalatok fűzik az emberhez. Ha például egy iskolalovát szeretnénk megfogni pihenőnapján a karámban, és a kezünkben lévő kötőféket meglátja, az asszociációs gondolkodással a kötőféket a munkához párosítja – így ha az ember megpróbál a lóhoz közelebb kerülni, akkor az valószínűleg inkább meghátrál tőle, mint hogy odamenjen. Ebben a zónában van esélyünk a lovat terelni, illetve befolyásolni a sebességét és haladási irányát. A harmadik zóna a nyomási zóna. Ebben a ló ösztönös nyomásba dőlési reflexe működésbe lép. Ha ebben a zónában megpróbáljuk terelni vagy elhajtani a lovat magunktól, akkor egyszerűen „lefagy”, mert az ösztönei azt diktálják, hogy a menekülés nem a legjobb megoldás. Sokszor

előfordul az is, hogy amikor egy „hajtós”, „visszatartós” lovat próbálunk mozgatni, és közben egyre közelebb kerülni hozzá, azt a téves érzetet tapasztaljuk, hogy minél közelebb megyünk a lóhoz, annál könnyebb elhajtani. Pedig ez nem igaz. Azonban a ló visszarúghat az emberre, vagy egyszerűen csak az ember felé dől. Ez mind azt jelenti, hogy túlságosan közel kerültünk az állathoz. Arról nem is beszélve, hogy alapvető biztonsági szabály: a rúgási zónán kívül kell tartózkodni! Fontos megemlíteni, hogy ennek a három zónának a mérete minden lónál más. Pé-

dául egy musztáng döntési zónája több száz méter is lehet, míg egy képzett ló észlelési zónája egy-két méter.

A FIGYELEM ELTERELHETŐSÉGE ÉS AZ ÖSSZEZAVARHATÓSÁG

A lovak másképp érzékelik a körülöttük lévő világot, mint mi, emberek. A ló mindig figyel a környezetét. A gyerekek figyelmét nagyon könnyű elterelni. Képzeld csak el, hogy miközben egy diák figyel a tanárra, közben az ablakon át figyel az utcán történő eseményeket, a tanár nyakkendőjének a színét, és észleli azt is, ha valaki elhalad a folyosón. A gyermekek figyelmé sokkal könnyebben elterelhető, mint a felnőtteké, és a gyerekek képesek egyszerre több dologra is figyelni. Ha valamire koncentrálnak, nem zárják ki a külvilágot teljesen. (Ugyanakkor ez a képesség jelentősen csökken az öregedéssel.) Egy olyan prédaállat esetében, mint a ló, a figyelem elterelhetősége kulcsfontosságú a túlélés szempontjából. Ez azt jelenti, hogy bármit is csinálnak, soha nem mélyülnek el annyira egyetlen tevékenységben sem, hogy a külvilág történéseiről megfeledkezzenek. Mindig észrevesznek egy közeledő ragadozót. Például a ló észleli, ha közeledünk egy bála szénával, de ezzel egyidejűleg azt is észreveszi, ha a háttérben felröppen egy madár vagy közelít egy kutya.

A LÓ AGYA

Az agy egy nagyon összetett, bonyolult szerv, viszont akad egy-két olyan információ, ami fontos lehet a mindennapokban. Az információáramlás a ló egyik agyféltekéjéből a másikba eléggé korlátozott. Az információnak körülbelül mindössze a 20%-a jut át, amit fontos figyelembe venni a lovak képzésekor, és minden feladatot el kell végezni mindkét oldalon. Ez magyarázza azt is, miért érzékenyebbek a lovak, ha jobb oldalról kérünk tőlük valamit, amikor szinte mindent a bal oldalon csinálunk velük, hiszen a bal oldalon végzett feladatok töredéke áramlik csak át a jobb agyféltekébe.

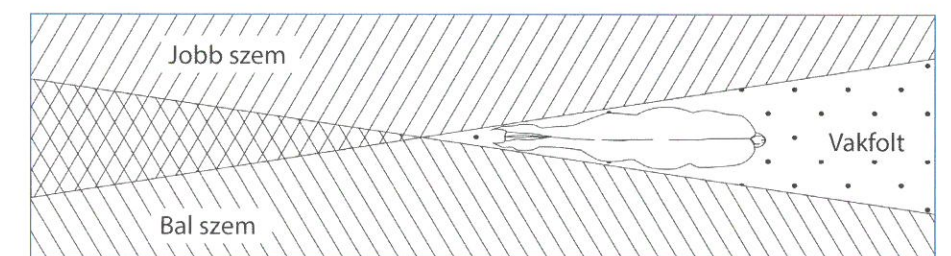
Ez a tulajdonságuk a látásukból is adódik. Aki már foglalkozott lovakkal, az biztosan tapasztalt hasonló jelenséget ahhoz, mint amikor például a pályán lovagolva melegünk lesz, levesszük a kabátunkat és letelesszük a pálya korlátjára; elmegyünk mellette jobbról ötször, majd mikor áttérünk balra, és a ló a bal szemével is meglátja a ruhadarabot, megijed. Ezek a dolgok sohasem azért történnek, mert a lovak „gonosz”, „buta” vagy „rosszindulatú”. Egyszerűen csak nem látta még a bal oldala.

A lovak kiváló memóriával rendelkeznek. A korábbiakban már említésre került, hogy a lovak asszociáció útján tanulnak, képek-

ben gondolkodnak, minden tapasztalat egy-egy kép formájában raktározódik el az agyukban. Fontos figyelembe venni, hogy egy foglalkozás során a ló reagálhat olyasmire is, ami évekkor korábban történt. Azt sem szabad elfelejteni, hogy minden, amit a lónak tanítunk (jó vagy rossz), háttással van a jövőbeni viselkedésére.

A LÓ LÁTÁSA

A látás a lovak érzékelésének egyik legfontosabb része. Az összes érzékszervük közül a szemek közvetítik az észlelt információk egyharmadát az agynak.

A lovaknak van a legszélesebb látótere az összes szárazföldi emlős közül. Ennek egyik eredménye, hogy a közeli tárgyakat 50%-kal nagyobbak látják, mint az ember.

A szemek fent és oldalt helyezkednek el, mint a legtöbb prédaállatnak (a ragadozók szemei, mint a macskáké, kutyáké, a fejen elöl, egymás mellett vannak). A szem

oldalsó elhelyezkedése nagyon széles, 350 fokos látóteret biztosít a ló számára. Mindössze két keskeny vakfolt található a látóterükben: egy az orruk alatt, egy pedig közvetlenül a ló fara mögött. A ló látótere nem olyan gömbszerű, mint a miénk. Sokkal szélesebb, de a mélységet kevésbé érzékeli. Olyan, mint egy síkképernyős tévé. Ha megnézzük a lovak szemének alakját, akkor láthatjuk, hogy pupillájuk vízszintesen ovális, és nem kerek, mint az emberé. Ez is magyarázat arra, hogy miért kell a lónak mozgatnia a fejét, hogy megfelelően lásson. Például a ló nem lát közvetlenül a lába elé anélkül, hogy fejét le ne engedné. A látótér 285 fokos része monokuláris, míg 65 fok binokuláris. A binokuláris látótér közvetlenül a feje előtt van, ezért le kell engednie a fejét ahhoz, hogy ebből a távolságból éles képet kapjon. Normális körülmények között, mint amikor a ló leleg, a monokuláris látását használja. Mindkét szem egy-egy oldal eseményeit tartja figyelemmel. Ha valamilyen szem észlel valami érdekeset, akkor a ló felemeli a fejét, hogy mindkét szemmel megvizsgálja azt, így több információt kaphat a látottakról.

A lovak nem a pupillájuk szűkítésével és tágításával fókuszálnak. Az ember képes a közeli és a távoli tárgyakat is élesen látni, mert szemmozgató izmai a szemlencse görbületét megváltoztatják, ezáltal a szem belsejébe lépő fény mindig éles képet rajzol az ideghártyára. A ló esetében ez kevésbé lehetséges, mert a szemmozgató iz-

mai nem eléggé fejlettek. Ezt a hátrányt a faj fejlődése úgy kompenzálta, hogy az ideghártya távolsága a lencsétől nem mindenhol egyforma. A ló a fejének felemelésével vagy leengedésével képes a fénysugarakat az ideghártya más-más pontjára irányítani, ezáltal a kép élességét változtatni. Minél távolabbi tárgyat néz a ló, annál magasabbra kell emelnie a fejét.